

de Fratribus nostris. . . quid sic subsultabat, atque gliscibat, dum præfixum Synodali Concilio tempore insisteret, ac si tritura, sive vindemialis proventus articulus immineret. Accingebat enim se numeribus colligendis, ad quos utique præcendendos, non aciem ferri, sed falcem excubebat eloqui. Quomobrem alii sancti Antistes, ut omnem à se avaritæ suspicionem quam procul arcerent, suis Presbyteris, ut Synodum evocatis, onus solvendi Synodatici liberaliter remisissent, inter quos emicuit Sanctus Rodolphus, Bugubinus Episcopus, quem idem Petrus Damianus scribens ad Alexandrum II. lib. 1. epist. 19. cap. 3. hoc nomine laudat, quod congregans annualiter Synodum, nullum adsumens oblationis, vel xeniorum canonem à Clericis extigi permittebat. . . abijt, inquit, ut Synodum vendam. Eademque de causa Hincmarus, Archiepiscopus Remensis epist. 42. omnibus sibi subiectis Episcopis mandavit, Synodos Presbyterorum secundum sacros Canones, sine venalitate habere. Non idcirco verò, quod priores contra leges deliquerint, & posteriores juri cesserint, quod eis competebat, jus illis ademptum est, quod à sacris Canonibus, & legitima consuetudine fuit singulis Episcopis concessum, sicuti egregie ratiocinatur Lupus cit. loc.

V. Hinc, quamvis Concilium Tridentinum sess. 24. cap. 3. de reform. novis exactionibus Episcopis interdixerit, non proinde expunxisse jus Cathedralitici, modo non in visitatione, ubi quidvis exigi, idem Concilium vetuit, sed vel in Synodo, vel alio tempore, pendatur, censuit Congregatio ejusdem interpres: *Sacra Congregatio Concilii censuit, Concilium Tridentinum nequaquam sustulisse*

Cathedralitium, non illud tamen solvendum in visitatione, sed extra, & in Synodi celebratione. Quam decisionem pluribus argumentis roborat Fagnanus in cap. Conquerente num. 48. & seq. de offic. Ordinar. & in cap. Venerabili, num. 16. & seq. de censibus. De hac Tridentini mente nihil dubitavit S. Carolus Borromeus, qui etsi sacrosancta illius decreta religiosè custodierit, & ne nimium quidem eorum apicem neglexerit, nihilominus in sua secunda Synodo Cathedralitici legem renovavit Act. Eccles. Mediol. part. 2. pagin. 346. Illud sacris Canonibus constitutum est, ut à singulis Parochiis in Dioecesana Synodo, Cathedralitici nomine, solidi duo exigantur, idque argumento honoris, qui Cathedrali Ecclesie tanquam Matri à ceteris Parochialibus Ecclesiis tribui debet. S. Carolo consenserunt Præsules Concilii Bituricenses, anni 1584. sub anathematis interminatione, Synodaticum, seu Cathedralitium solvi jubentes, tit. 33. can. 7. Jura Synodalia, & Cathedralitica, Episcopalia, & quævis alia. . . integrè persolvantur, sub pena excommunicationis; Collectionis Harduini tom. 10. col. 1402.

CAPUT VII.

De nonnullis questionibus Cathedralitici, respicientibus.

Firmato jure Cathedralitici, aliquot statim occurrunt enodanda difficultates; & dirimendæ questiones. Et primò quidem, non facile est determinare quantitatem pecunie, Cathedralitici nomine, Episcopo erogandæ; scimus quippe, à jure præscriptos duos solidos, sed quamnam pecunie species, & quantitas, solidi nomine, sit

sit intelligenda, ignoramus; siquidem, ut observant Covarrubias de veter. numism. cap. 7. & 6. num. 5. & Gonzalez in cit. cap. Conquerente, lit. M. nec solidus, nec solidi valor, semper, & ubique unus fuit, sed pro temporum, & regionum diversitate, diversus. Apud Romanos solidus erat sexta pars uncie auri, & ideo, alio nomine, dicebatur *sexunela*, ubi tradit Isidorus de origine lib. 16. cap. 24. quod tamen Budæus de assè lib. 5. intelligendum putat, non de solidis aureis antiquis, qui quater in uncias signabantur; & singuli binas dracmas pendebant; sed de posterioribus, cum pondere imminuto, sex aurei solidi ex uncia cudi coeperunt. Apud Gallos aureus solidus quadraginta, argenteus duodecim tantum denariis æstimabatur; non enim ejusdem aurei solidi valor, à quadraginta, ad duodecim denarios, à Rege Pipino est adductus, uti putarunt Lindembrogus, Du-Cangius, & alii, quos refellunt le Blanc in tract. histor. pecun. Gallic. pag. 8. & Maurini in addit. ad Gloss. Du-Cangii, sed ad similitudinem antiqui solidi aurei percussum à Francis solidum argenteum, & duodecim denariis æstimatum, iidem Auctores narrant, quibus etiam suffragatur Gronovius lib. 3. de pecun. veter. cap. 6. Apud Longobardos quilibet solidus quadraginta pariter denarios continebat, sicuti citatus Gonzalez notat. Verum non satis liquet, aureus ne, an argenteus esset, & quanti æstimaretur solidus ille Læcensis, in cujus moneta duos solidos pendendos, statuit Honorius III. in cit. cap. Conquerente. Concilium Romanum anni 1525. singulis solidis valorem attribuit unius auri moneta Romana, ac proinde duos solidos, titulo Cathedralitici persolvendos, continere, ait, viginti julios ejusdem

II. Facilius, quam census Episcopo pensandi quantitas, determinatur persone, à quibus sit quotantis persolvendus; certum enim est, Cathedralitium solvi debere ab omnibus Ecclesiis Secularibus, & quibuscumque Parochiis, & Beneficiariis, æquum quippe est, ut qui ab Ecclesia stipendia recipit, Ecclesie Moderator, ejusque Cathedræ, in subjectionis signum, aliquod tributum pendat; nec ad rem præsentem quidquam refert, cujus ritus Parochi, & Beneficarii sint, modo in Diocesi degant, & unius Episcopi jurisdictioni subsint; quare cum quidam Parochi, & Beneficarii Diocesis Cassanensis, hac ratione se exemptos crederent ab obligatione solvendi Cathedralitium Episcopo Latino, quod ipsi addicti essent Græco ritui, in sacra Congregatione Concilii, ad quam ejusmodi controversia delata fuerat, die 8. Februarii 1738. causa ceciderunt, uti habetur tom. 8. Theaur. Resolut. part.

part. 2. pagin. 23. & duab. seq.

III. Consulto diximus, ab Ecclesiis Secularibus; monasteriis contigua; Regularium, & monasteriis contigua; in quibus idem Regulares Divina peragunt Officia, gaudent exemptione à Synodatico solvendo; per textum in *Can. Inter cetera*, causa 10. *quæst. 7. & Canon. Quam sit, caus. 18. quæst. 2.* atque jura allegata à Barbosa *jur. Eccl. lib. 3. cap. 20. num. 2. & seq. Engel. ad tit. de censib. num. 2.* Aliud est de Ecclesiis, Capellis, & Parochialibus secularibus, Regularium monasteriis pleno jure unitis, à quibus Cathedralicum Episcopo loci esse pensandum, communitè Doctores tradunt, quia ejusmodi Ecclesiæ nusquam reperuntur subtractæ à lege Dioecæsanâ, quinimò huic diserte subijciuntur in *c. Conquirente de offic. Ordinar. ubi Honorius III. ait: Episcopus jura Episcopalia in Ecclesiis, seu Capellis monasteriis debet habere*; ac propterea, cum inter jura episcopalia annumeretur Cathedralicum, etiam hoc Episcopo ab illis deberi, merito infert Fagnanus in *cod. c. Conquirente, num. 10. & 47.*

IV. De Confraternitatibus laicorum, auctoritate ordinaria erectis, disputatum est, an tenerentur à Cathedralicis solutionem; & responsum fuit, teneri, si habeant propriam Ecclesiam; secus autem, si simpliciter tantum Capellam, seu Altare habeant, in aliena Ecclesia situm; in causa enim *Firmana Cathedralicæ* die 24. Julii 1734. examinatis sequentibus dubiis: *An confraternitates erectæ auctoritate ordinaria, & habentes propriam Ecclesiam, teneant solvere Cathedralicum in casu &c. item: An ad solutionem Cathedralicæ teneant etiam Confraternitates, non habentes propriam Ecclesiam, sed simpliciter*

tantum Capellam in honorem Sancto-ram, sub quorum titulo sunt erectæ, in casu, &c. sacra Congregatio Concilii ad primum respondit affirmativè; ad secundum negativè; idemque responsum dedit in Urbœtana Cathedralicæ die 20. Martii 1745.

V. Diximus etiam, Cathedralicum solvendum à quibuscumque Parochiis, & Beneficiariis. Quoniam autem qui civitatem incolunt, unum quasi corpus simul constituunt, aliudque corpus constant ceteri Parochii, & Beneficarii, in suburbis degentes; dubitatum fuit, an satis sit, ut unicum Cathedralicum solvatur à corpore Parochorum, & Beneficiorum civitatis, alterum à corpore aliorum, extra civitatem commorantium; an potius ab unoquoque singulatum suum Cathedralicum sit pensandum. Quæstio discussa, & decisa fuit in sacra Congregatione Concilii die 19. Novembris 1735. in *Perusina Cathedralicæ*, in qua proposito dubio: *An Cathedralicum sit solvendum à Rectoribus Ecclesiarum Parochialium civitatis, & suburbiorum Perusie, uti asserto uno corpore, seu potius ab unoquoque ex eis; responsum fuit Negativè quoad primam partem; & affirmativè quoad secundam.* Secus est, cum nullus Clericorum, uni eidemque Ecclesiæ inservientium, suam possidet specialem Præbendam, sed singuli sustentantur ex massa communi, ex qua unusquisque suam accipit portionem; tunc enim unicum Cathedralicum esse ab omnibus ex eadem massa persolvendum, sancitum est in Concilio Romano anni 1735. *tit. 8. cap. 4. Ab Ecclesiis vero, ubi plures de massa participant, ab omnibus in communi, jussu viginti; alius tamen consuetudinibus, Ecclesiis; & Episcopis magis favorabilibus*

bus. Et quod specialiter attinet ad Beneficia simplicia, sacra Congregatio Concilii in *Maceraten. Cathedralicæ* die 20. Aprilis 1731. dixit, ex omnibus Beneficiis Cathedralicum deberi Episcopo, solis exceptis Capellanis laicalibus, & ad nutum amovibilibus.

VI. Alia succedit controversia; an ex privilegio, vel consuetudine tanti temporis, cujus initii non sit memoria, acquiri possit exemptio ab onere solvendi Cathedralicum. Atque, ut prius de privilegio loquamur, cum Romanus Pontifex possit quamlibet Ecclesiam, & Beneficium, ab Episcopi jurisdictione totaliter subtrahere, multo magis poterit à solutione Cathedralicæ eximere, quod ex textu in *Cap. Constitutus, de religiosis domibus*, bene probat Botus de *Synodo 3. part. num. 90.* Non tamen præsumitur, quod Pontifex id privilegii alicui concesserit, nisi illius expressam mentionem fecerit, juxta textum in *cap. Pastoralis, de donationibus.* Quinimò docet Piassec in *praxi Episcopali, part. 2. cap. 2. num. 173.* non censi Ecclesiæ remissum Cathedralicum, etsi generatim fuerit ab Episcopi jurisdictione subtracta, nisi speciali privilegio ab illius pensatione deprehendatur nominatim liberata. Quod verò consuetudinem spectat, in eam olim sententiam nonnihil propenderat sacra Congregatio Concilii, quod posset, immemorabili consuetudine, quilibet liberatam nasci ab obligatione præstandi Cathedralicum; sed causa articulo ad novam trutinam revocato, cum consideraverit, Episcopalia jura à subditis adversus Episcopos nunquam præscribi posse, juxta sanctionem Innocentii III. in *cap. 16. de præscript.* & priori sententia recessit, & oppositum definivit in *Uvellens.*

Cathedralicæ Junii 1693. lib. 22. decret. pag. 261. disceptato enim sequenti dubio: *An Cathedralicum Episcopo debeatur, non obstante immemorabili in contrarium; responsum fuit: Affirmativè, ad formam juris, ab Ecclesiis, & Beneficiariis.* Quam decisionem postea roboravit sapius laudatum Concilium Romanum anni 1725. *tit. 8. cap. 4.* decernens: *Census Cathedralis Ecclesiæ solvendus in signum honoris, & subjectionis Cathedræ Pontificali. Jus tamen, inter cetera Episcopalia, ita privilegiatum, ut neque ab Episcopis in totum remitti, nec à quocumque valeat, quocumque titulo, vel immemorabili consuetudine, præscribi.* Atque hæc definitio freta sacra Congregatio Concilii in nuper allegata causa *Perusina*, interrogata: *An Cathedralicum debeatur Episcopo ab Ecclesiis existentibus in asserta quasi centenario, vel immemorabili illud non solvendi; identius respondit affirmativè.* Nimum itaque à sacris Ecclesiis Canonibus deviantur, qui assentientur, non licere Episcopo à suis Clericis Cathedralicum exigere, nisi prematur inopia, aut imitatur præscriptione longioris temporis; quod moribus Galliæ receptum affirmat Feuret *lib. 3. capit. 3. num. 27.* addens, quod si exigatur, interponitur appellatio tamquam ab abusu; etenim, uti contra eundem Feuret egregie ratiocinatur Altéserra in *videlicet. Jurisdict. Ecclesiast. lib. 2. capit. 19.* gravis Episcopi necessitas requiritur, ut exposcere queat subsidium charitativum, quod in paupertatis levamen illi concessit Concilium Lateranense III. anni 1179. sub Alexandro III. *can. 4.* iniquis: *Sustinemus pro multis necessitatibus, quæ aliquoties superueniunt, ut si manifesta ac rationalis causa*

exiterit, cum charitate moderatum ab eis valeant auxilium postulare; quam sanctionem commemorant Honorius III. in cit. cap. *Conquerente, de Offic. Ordinar.* scribens Episcopo Assisiensi, ut aliis iuribus contentus, subsidium charitativum ab Ecclesiis, præsertim exemptis, non exigat, nisi gravi urgeatur necessitate: *Tu autem, his iuribus... contentus existens non amplius ab eis exigas, præter moderatum auxilium, quod iuxta formam Lateranensis Concilii, si manifesta & rationalis causa extiterit, cum charitate postulandum; sicut ab aliis Ecclesiis ejusdem Diocesis, pro necessitate temporis, sustinemus.* Sed neque paupertas, neque alia causa requiritur ad exigendum Cathedralicum, quod inter Episcopalia jura recensetur, & cuilibet Episcopo, sine ulla limitatione, conceditur; nec profecto necesse est, ut Episcopus à præscriptione sortiatur illud jus, quod adeo est sui muneris proprium, ut ne contraria præscriptione quidem possit illud amittere; ut enim dicebamus, nullus unquam potest præscribere adversus subjectionem, & reverentiam debitam Episcopo, in cujus significationem Cathedralicum pensatur.

VII. Postremo dubitatur, an Cathedralicum, quod pensandum esset in Synodo, debeatur Episcopo pro tempore, quo Synodum non celebravit; quod idem est ac querere, anposito, quod Episcopus decem ex. gr. annorum spatio Synodum non coegerit, in prima Synodo, quæ habet, unicum tantum, an potius decem Cathedralica exigere valeat. Sæpius de hac questione disceptatum est in sacra Congregatione Concilii; & eaque temper fuit in sententia, quod Cathedralicum singulis annis sit Episcopo

solvendum, etiamsi Synodus quotannis non cogatur; quamvis enim in Synodo solvi consueverit, & hac de causa Synodaticum sit appellatum (ut diximus); non ideo tamen est ita affixum Synodo, ut hac non habita, cesset obligatio illud præstandi; semper quippe urget ratio reverentiae, & subjectionis erga Cathedralicam Episcopalem, propter quam Synodatici pensionem jura imperarunt. Quocirca in citata Synodo Avenionensi anni 1366. cap. 11. & in alia Synodo pariter Avenionensi sub Alano Episcopo cap. 15. cit. tom. 4. *Anecd. col. 575. & 580.* decretum fuit, ut non solum Synodaticum anni tunc decurrentis, sed etiam *Arteragia temporis jam lapsi*, ante Synodi dimissionem, integrè Episcopo persolverentur; & sacra Congregatio Concilii, nullo habito respectu ad Synodum, Cathedralicum Episcopo deberi à die adeptæ possessionis suæ Ecclesiæ dixit in *Amalphanæ Cathedralicæ* 5. Septembris 1705, & 26. Februarii 1707. & in *Cassanensi* 21. Martii 1735. *lib. 55. decretor. pag. 326. & lib. 57. pag. 68. & lib. 85. pagin. 188.*

VIII. Quod tamen est intelligendum, nisi adsit longæva, & legitime præscripta consuetudo non solvendi Cathedralicum, nisi in Synodo; quoniam, et si consuetudo non possit prorsus delere obligationem illud pensandi, potest nihilominus minuire solutionis onus, & facere, ut non urgeat singulis annis; siquidem eo ipso quod aliquando, & in aliqua etiam minima quantitate, est solvendum, jam servatur honor debitus Cathedralicæ Episcopali, contra quem dumtaxat præscribi non potest, sicuti rectè perpendunt Bottus de *Synod. part. 3. n. 89. & seq. & Massobrius*

brius eod. tract. cap. 4. dub. 33. & 34.

IX. Porrò, ut quàm celeriter & promptè sibi debitum Cathedralicum Episcopo assequatur, in particulari Congregatione à san. mem. Clemente XII. deputata die 5. Octobris 1731. hæc methodus, in illius executione servanda, præscripta fuit: "Ut celeri solutioni Cathedralici consensum sit, nec tamen judicialis ordo prætermittatur, sacra Congregatio, à Sanctissimo Domino nostro deputata, censuit, rem sic esse temperandam, ut adversus eos, qui nihil solvere tenentur, si in mora fuerint, unica sufficiat citatio, cum præfixione termini quinque dierum, nequam decernatur expeditio mandati executivi; præmissa autem illa citatione, possit etiam deinde in contumaces ad ejusdem mandati executionem procedi, absque alia nova citatione." Coherenter ad hujusmodi decretum datæ sunt litteræ, quæ erant in Appendice ad Constitutiones Synodales Sabinenses Hannibalis Cardinalis Sancti Clementis pag. 30.

X. Duo his superaddimus, quæ ad Cathedralicum referri possunt. Primum est, ab Antiocheno Patriarcha Maronitarum, cum sacra Olea distribueret, aliquam exigi consuevisse pecunie oblationem; qua uteretur ad sui alimoniam, atque ad onera sustinenda, quæ Patriarchali incumbunt Officio, ac dignitati. Quamquam autem constitisset, pecuniam neque dari, neque recipi animo mundandi sacra Olea; attamen, ad omnem propellendam simoniae suspicionem, & radicatam consuetudinem fuit improbatam à Congregatione particulari, cui demòndata est cognitio rerum ad Maronitas pertinentium, ejusque sententia fuit à nobis confirmata. Ut verò Patriarchæ

indigentibus prospiceremus, jussimus, ut in posterum eadem pecuniarum oblationes, nomine subsidii charitativi, fierent Patriarchæ diomina infraoctavam solemnitatis assumptionis Deiparæ Virginis Mariæ, quod videre est in *nostra Constit. 45. Bullar. tom. 1.* Alterum est, quod Canonica portio, seu Quarta Episcopalis, debita Episcopo ex iis, quæ relinquuntur Ecclesiis, juxta textum in cap. *Requisitiis, de testam. de qua copiosè nos, in minoribus tunc constituti, discerimus in quadam causa Aretina, & plura etiam adducta fuerunt à Ferdinando de Valentibus in suo voto, in eadem causa exarato, quod est 19. Oper. tom. 3. Cathedralici naturam imitator, iisdemque protus subjacet juris regulis; quæ in Cathedralici solutione servantur; quemadmodum demonstrat Scarfantonus in dissertatione, quam concinnavit pro quadam causa *Piscinæ Quartæ*, edita Lucae anno 1646. ad cujus calcem impressa pariter reperitur prædicta nostra elucubratio in simili causa *Aretina.**

CAPUT VIII.

De Eleemosyna Missarum, & ejus taxatione in Synodo ut plurimum faciendâ.

MOS fuit in Ecclesia, plurimum sæculorum intervallo sanctè retentus, ut quotquot ad Missarum solemniam convenirent fideles, suam unguisque sacrificii partem, hoc est panem, & vinum consecrandum, offerret; ad quem alludens Cyprianus *lib. de oper. elemosyn.* divitem fecimnam hoc nomine increpat, quod nihil offerens, alienæ oblationis partem sumeret: *Locuples* (inquit) *& dives es, & dominicum celebrare te credis; quæ cor-*

coram omnino non respicit, quæ in dominicum sine sacrificio venis, quæ partem de sacrificio, quod pauper obtulit, sumis; eundemque respexit Augustinus (sic quisquis est Auctor sermonis olim 215. de tempore, nunc 265. in Append. tom. 5. part. 2. n. 2.) dicens: *Erubescere debet homo idoneus, si de alieni oblatione communicaverit*; atque inde etiam factum est, ut Tertullianus lib. de exhort. castit. cap. 7. omnes Christianos Sacerdotes dixerit, non quod omnes potestatem habere consecrandi, sed quia omnes panem, & vinum ad Dei Altare offererent, sicuti egregie explicat Petavius in *diatriba de potestate consecrandi, cap. 1. tom. 4. Theolog. dogmat.* Tanta porò illius ritus fuit apud majores nostros religio, ut, cum Patres Concilii Maticonensis II. anni 587. deprehendissent, eum pedetentim obsolescere, statim restitui curaverint, *can. 4. decernentes*: "Residentibus nobis in sancto Concilio, cognovimus, quosdam Christianos, relicto fratum coetu, à mandato Dei aliquibus locis deviasse; ita ut nullus eorum legitimo obsecrationis parere velit officio Deitatis, dum sacris Altaribus nullam admovent hostiam. Propinqua decernimus, ut omnibus Dominicis diebus Altaris oblatio ab omnibus viris, & mulieribus offeratur tam panis, quam vini; ut per has immolationes & peccatorum suorum fascibus careant, & cum Abel, vel cæteris justis offerentibus, promerentur esse consortes. Omnes autem, qui definitiones nostras per inobedientiam evacuarè contendunt, anathemate percellantur." *Collectio Harduini tom. 3. col. 462.* Neque verò, quod à singulis fidelibus offerabatur, modicum quid erat panis, & vini, quæ postea per Sa-

cerdotem consecrata, atque in Christi Corpus, & Sanguinem conversa, ipsimet offerentes perciperent; sed quilibet, pro sua facultate, plures offerbat panes, cum larga vini amphora, quorum exigua pars consecraretur, & reliqua massa Sacerdotibus, & Clericis cederet; quemadmodum pluribus allatis monumentis ostendit Christianus Lupus *disseri. 2. proam. ad decret. & canon. Concil. tom. 3. prima editio, pag. 187.*

II. Præter panem, & vinum, quæ sacrificio usui erant, aliud de Altare offerre prohibuit canon 3. Apostolorum: "Nisi quis Episcopus, aut Presbyter, præter ordinationem Domini, alia quædam in sacrificio offerat super Altare, id est aut mel, aut lac, aut pro vino siceram, aut confecta quædam, aut volatilia, aut animalia aliqua, aut legumina, contra constitutionem Domini faciens, incongruo tempore deponatur." Et quamvis sequens canon 4. ejusmodi prohibitionem temperans, permittat offerri etiam oleum, incensum, novas spicas, & uvas; cæteros tamen fructus, non ad Altare offerri, sed ad Episcopum mitti jubet, Presbyteris, Diaconis & Clericis distribuendos: "Offerre non liceat aliquid ad Altare, præter novas spicas, & uvas, & oleum ad luminaria, & thymiamma, id est incensum, tempore, quo sancta celebratur oblatio. Reliqua potius, omnia ad domum primitiæ Episcopo, & Presbyteris dirigantur, non offerantur in Altari. Certum est autem, quod Episcopus, & Presbyteri dividant & Diaconis, & reliquis Clericis." *Concilium verò Carthaginense III. anni 397. can. 24.* qui est 37. in Codice canonum Ecclesiæ Africanæ, tom. 1. *Collectio Harduini col. 887.* mel, & lac offer-

ri permittit in die Paschalis festivitatis, quo solemne Baptisma celebrari, & egressus è sacro fonte mel, & lac dari consueverat; de quo ritu plurimum Cardinalis Bona *rer. liturg. lib. 1. capit. 16. num. 3.* "Ut in Sacramentis (ait *cit. Concilium*) Corporis, & Sanguinis Domini nihil amplius offeratur, quam quod ipse Dominus tradidit, hoc est panis, & vinum aquæ mixtum. Primitiæ veteris, seu mel, & lac, & quod uno die solemnisimo in infantum mysterio solet offerri, quamvis in Altari offerantur, suam tamen habeant propriam benedictionem, ut à Sacramento Domini Corporis, & Sanguinis distinguantur; nec amplius in primitiis offeratur, quam de uvis, & frumentis." Verum posteriori ætate usus obtinuit, ut nihil quidem, præter panem, & vinum, juxta præscripta Patrum decreta, Offerentii temporè exhiberetur, sed vel ante Missam, aut ante Evangelium, sive statim post Evangelium, liceret fidelibus, quicquid vellent in Sacerdotum commodium, ad Altare offerre; quod ex *Regione lib. 1. de Ecclesiast. disciplin.* rectè colligit Martene *de antiquis Eccles. ritibus. tom. 1. lib. 1. cap. 4. art. 6.* Duo pariter oblationum genera commemorant Capitularia Caroli Magni *lib. 6. capit. 505.* & magis aperte antiquissima Liturgia Ætiopum, quam ad hunc statutum comprobandum adducit Honoratus à Sancta Maria in *suis Antiquarum. in regulas & usum criticis tom. 2. lib. 4. art. 6.* oblationes factas ante Offerentium, ab illis distinguit, quæ fiebant, dum Offerentium canebatur.

III. Sed, num, inter cætera, etiam pecunia, sive ante Missam, sive ante Offerentium, prioribus sæculis, ad Altare offerri soleret, ignoramus. Sci-

mus enim verò, ab Ecclesiæ incunabulis, in singulis Christianorum Ecclesiis expositam fuisse arcam, quam Baronius *ad ann. 44. numer. 69. Gazophylazium* appellat, in quam pecunia à fidelibus inferebatur. Ejusmodi arcam meminit Tertullianus *apud cap. 39.* inquit: "Nisi quod arca genus est, non de ordinaria (ait *honoraria*) summa quasi redemptæ religionis congregatur. Modicum uniusquisque stipem, menstrua die, vel scum velit, & si modò velit, & si modò possit, apponit; nam nemo compellitur, sed spontè confert." Et Justinus *apud. 1. ad Antonium Pium n. 67.* quasi rationem reddens pecuniæ, quæ in Ecclesiæ Gazophylazium conjiciebatur, ait: "Qui abundant, & volunt, suo arbitrio, quod quisque velit, largiuntur, & quod colligitur, apud eum, qui præest, deponitur; ac ipse subvenit pupillis, & viduis, & iis qui, vel ob morbum, vel aliam ob causam egent, tum etiam iis, qui in vinculis sunt; & advenientibus peregris hospitibus; uno verbo omnium indigentium curam suscipit." Ubi indigentium nomine, etiam Ecclesiæ Ministros Justinus comprehendisse, minime dubitamus; illi siquidem ex fidelium oblationibus alebantur; & incredibile videtur, quod ex solo pane, & vino, ad Altare oblati, potuerint omnia sibi ad vitæ sustentationem necessaria comparare. Eumdem morem deponendi pecuniam in Gazophylacio commemorat Augustinus *serm. 353. tom. 5. Oper. part. 2. numer. 13.* & Paulinus *epist. 34.* sive *sermone de Gazophylazio*: quorum proinde testimonio constat, labente sæculo IV. & decurrente v, illum perseverasse.

IV. Sed quomodo, non in Gazophylacio immitti, sed ad ipsum Al-

Altare cœperit pecunia offerri, cœtò definire non possumus. Habemus quippè ex Augustino *epist. 22. numer. 6. tom. 2. Oper. col. 29.* quæ est ad Aurelium Primateum, tempore oblationis, seu Missæ pro defunctis, fuisse simul denarios oblatos; sed cum istos ab ipsismet offerentibus in pauperes erogari in idem præcipiat, non videtur approbare, ut in Diaconorum manibus ad Altare deponerentur. "Oblationes pro spiritibus dormientium, quas verè aliqui adjuvare credendum est, super ipsas memorias non sint sumptuosæ, atque omnibus petentibus, sine typo, & cum alacritate præbeantur, neque vendantur; sed, si quis pro religione aliquid pecuniæ offerre voluerit, in præsentium pauperibus eroget." Honorius Augustodunensis, Scriptor xii. sæculi in *Gemma animæ lib. 1. capit. 66.* tunc in Ecclesiam morem invecrum asserit, pecuniam loco panis ad Altare offerendi, cum desierunt fideles, Sacrificio assistentes sacra participare mysteria, quod ceteroquin antea fas non erat prætermittere: "Postquam autem Ecclesia numero quidem augebatur, sed sanctitate minuebatur, propter carnales statutum est, ut qui possent, singulis Dominicis, vel tertiis Dominicis, vel summis festivitibus, vel ter in anno communicarent; ne ante Confessionem, & penitentiam pro aliquo crimine, iudicium sibi sumerent. Et quia, populo non communicante, non erat necesse panem tam magnum fieri, statutum est, eum in modum denarii formari, vel fieri, & ut populus pro oblatione farinae denarios offerret." tempus tamen, quo id accidit, Honorius non designat.

V. Verùm ut hæc res se habeat, & quidquid sit de initio usus offerendi ad

Altare pecuniam, indubitatum est, quod asserit Thomassinus *de vet. & nov. Eccles. disciplin. part. 3. lib. 1. cap. 7. n. 8.* juxta primogeniam nascentis, & adolescentis Ecclesiæ disciplinam, sive panem, sive denarium oblatum fuisse Ecclesiæ, & Clericis, in commune, non verò datum cuiquam peculiari Sacerdoti, ut Missam privatim faceret, quæ uni elemosynam offerenti prodesset. Morem autem stipem enlargendi Sacerdoti, ut exuberantem Sacrificii fructum stipis largitor in se, proximos, aut amicos, sive vitæ compotes, sive defunctos, derivaret, non ante sæculum viii. inductum, neque passim ubique ante xii. receptum, asserit Mabillonius in *præfat. t. in sæculum iii. Benedictinum num. 6a.* cui tamen contradicit Pater Franciscus Berlandi Clericus Regularis Theatinus in *dissert. Historico-Theologica de Oblationibus part. 2. §. 2.* illum longè antiquiorem affirmans; enimverò, quod in fine sæculi viii. jam invaluisse, fidem facit Chrodegangus, Episcopus Metensis in Regula, quam, eo sæculo labente, vel nono in eunte, suis Canonibus præscripsit; in ea quippè *capit. 32. de elemosynis*, cuique Canonico liberam potestatem fecit accipiendi, & in quos vellet usus expendendi elemosynam, quæ pro sua sibi Missa offerrebat: "De elemosynis accipiendis *(inquit)* ita constituimus, ut si aliquis uni Sacerdoti pro Missa sua, vel pro Confessione, aut in firmitate, seu pro quolibet caro suo, aut vivente, aut mortuo, aliquid in elemosyna dare voluerit, hoc Sacerdos, cædros à tribuente accipiat, & exinde, de quod voluerit, faciat." *Collectiois Harduini tom. 4. col. 119 6.* Sæculo verò xi. eumdem morem adeo longè latèque propagatum scimus, ut etiam pueris notus esset; etenim Joan-

nes Monachus in *vita S. Petri Damiani cap. 2.* de eo adhuc puero narrat "quod quadam die... casu nummum reperit, & tanquam subito divites effectus, gratulabundus, quid meo mercari aptius posset, diu mentem revolvere cepit... divinitus tandem inspiratus, ait: melius est, ut stradam Presbytero, qui Deo sacrificium offerat pro patre meo."

VI. Specialem hanc Sacrificii applicationem illi, qui elemosynam largitus fuerat, visus est improbare Walafridus Strabo, qui sæculo ix. floruit, existimans illud non plus prodesse uni, pro quo speciatim offeratur, quam universo cœtui fidelium; libro enim *de reb. Ecclesiast. cap. 22. ait:* "Sed & in hoc error non modicus videtur, quod quidam se non posse aliter plenam commemorationem reorum facere, pro quibus offerunt, nisi singulas oblationes pro singulis offerant, vel pro vivis, & defunctis non simul æstimant immolandum, cum verè sciamus, utrum pro omnibus mortuum, & unum panem esse sanguinem, quem universalis Ecclesia offert. Quod si cui placuit, pro singulis singulatim offerre; pro solius devotionis amplitudine, & orationum augendarum delectatione id faciat, non autem pro multa opinione, qua putet, unum Dei Sacramentum non esse generalem medicamentum." At non animadvertit Walafridus, quod etsi sacrificium ex parte rei oblatæ, & principaliter offerentis, scilicet Christi, sit infinitæ virtutis, non tamen, in ejus institutore Christo vidente, infinitos producit effectus; secus, si finem excipias colendi Deum, & supremum latræ actum, qui sanè ex qualibet, quantumvis crebrè repetita, Divinæ victimæ immolatione, semper Deo

exhibetur, quoad cætera, quæ ex sacrificio reportare intendimus, superflua esset ejusdem iteratio. Semel autem posito, quod effectus sacrificii finitus sit, perspicuum jam est, illud plus ei prodesse, cui applicatur, quam aliis; uti enim rationatur Suarez *tom. 3. in 3. part. disput. 78. sect. 1. & disput. 79. sect. 12.* aut consideratur tanquam propitiatorium; seu satisfactorium; & certè pro illo speciatim satisfacti, in cubus debiti solutionem Deo exhibetur, aut consideratur tanquam impetratorium, & protectio ad beneficium illi uberius enlargenda Deum movet, pro quo nominatim Sacerdos Divinam Hostiam immolans, Deum exorat. Rem totam explicat D. Thomas in *4. dist. 45. artic. 4. question. 1. & question. 2.*

VII. Quod visus est improbare Walafridus, alio nomine tunc apertè insectatur Wulfeste, hodieque insectantur Lutherani, & Calvinistæ dicritantes, pecuniam Sacerdoti celebraturo Missam pretium dari, eamque propterea, veluti apertè simoniacam, damnantes. At in primis, ad eorum fallaciam refellendum, satis abundè foret illud adducere, quod ad rem ajebat Gerson in *opus. de sollicitudine Ecclesiasticorum, tom. 2. part. 3. part. 19.* iniquens: "Sufficere in primis debet ad consensus hujus veritatis usus totius membris Ecclesiæ, qui sic habet, & recipit; cui si quis detrahit, imprudenter se decipit. *Et part. 6.* Nihil æquius secundum omnem legem, esse dedit Apostolus prima ad Corinth. quim qui Altario deservit, de altario & vivat." Presertat nihilominus audire D. Thomam, qui hanc ipsam hæreticorum calumniam jampridem antevererat, & diluc-

luerat 2. *quæst.* 100. *art.* 2. *ad* 2. iniquis: „Sacerdos non accipit pecuniam, quasi pretium consecrationis Eucharistiae aut Missæ decantandæ; hoc enim esset simoniacum; sed quasi stipendium suæ sustentationis.“ Et in 4. *dist.* 25. *quæst.* 3. *art.* 1. *questione.* 1. *ad* 4. „Facere pacationem de Missa celebranda est simoniacum semper. Si tamen non habet alios sumptus, & non tenetur ex officio Missam cantare, potest accipere denarium, sicuti conducti Sacerdotes faciunt, non quasi pretium Missæ, sed quasi sustentamentum vitæ.“

VIII. At quamvis res ita se habeat, nihilominus fatendum est, quorundam improborum Sacerdotum sordidam avaritiam quandoque dehonestasse, quod cæteroque in se licitum, & sanctum erat; nonnulli quippe visi sunt Missam quodammodo venditare, ac turpissimum quæstum de illis facere. Et primo quidem, cum nondum Missæ eadem die iteratio erat severa lege prohibita, nonnulli ad solam finem plures eleemosynas captandi, sæpius in die Sacris operabantur, quos acriter perstringit Auctor vitæ S. Thomæ Cantuariensis *cap.* 11. his verbis: „illos autem in precipientiarum nec memoratu dignos non Christi, sed mammonæ Sacerdotes prætereo, qui propter oblationum quæstum, unam Christi, & semel oblatam hostiam quotidie, non tam mel, sed libentius iterum, non tam consecrant, quam dilantant, Filium Dei quæstui habentes.“ Postquam verò & Alexander II. *can.* 53. *de consecrat. dist.* 1. & Innocentius III. in *cap. Consulisti, de celebratione Missarum*, & Honorius III. in *cap. de referente, eod. tit.* districtè vetererunt, Sacrificium eadem

die, sola excepta solemnitate Nativitatis Domini, ab eodem Sacerdote iterari, alias nequiores artes excogitarunt, quibus plures eleemosynas, unius Missæ celebratione, lucrarentur. Aliqui enim tot hostias in eadem Missa consecrabant, quot illi fuerant, à quibus eleemosynam acceperant; autumantes, se hac ratione omnibus satisfacere: alii plures Missas in unam congebant; Missam quippe diei usque ad Offertorium legebant; tùm aliam incipiebant usque ad eundem locum; deinde tertiam, & quartam, eodem modo; postea tot Secretas dicebant, quot Missas inceperant; eundem sub uno Canone Sacrum perficiebant, totidem additis in fine Collectis, quot initio recitaverant; has autem Missas *bifaciatas*, & *trifaciatas* nuncupabant, quasi duplicem, & triplicem haberent faciem, quæ solæ satis illis esse videbantur ad plures eleemosynas, pro earum numero assequendas. Hæc, aliæque hujus generis Missarum monstra recensent Petrus Cantor in opere, quod inscripsit *Verbum abbreviatum c. 29.* & Cardinalis Bona *rer. liturgic. lib. 1. cap. 15.*

IX. Quibus ab Ecclesia eliminatis, non idcirco improba Sacerdotum cupiditas fuit radicibus evulsa; adhuc enim iidem ingens lucrum ex Missa aucupantes, de unica eleemosyna, quam accipere poterant, quasi de mercis cuiuspiam pretio paciscebantur, & nid ad eorum votum auferretur, Missam facere renuebant; quos prout Robertus Cardinalis Pullus, natione Anglus, in *Summa Theologica*, quam medio sæculo XII. concinnavit, *part. 7. c. 17.* ita objurgavit: „Quid est Missarum, solemniam intuitu temporalis commo- di celebrare, nisi cum Juda Christus vendere, tantò nequit, quanto

»c-

„resurgendo est sublimatus?“ Quamvis, ut gliscentem hanc pestem tandem ab Ecclesia prorsus propellerent, & insatiabilem Sacerdotum aviditatem perpetuo frano coercerent, Patres Concilii Toletani anni 1324. *c. 6.* vetererunt, ne ullus Sacerdos quidquam vel minimum, pro Missa ex pacto exigeret, sed eleemosyna contentus esset, quæ ei spontè daretur: *Multa mentis amaritudine concitatur, gravis doloris aculeus perfodit mentem nostram, intelligentes, quod aliqui Presbyteri detestanda, & abominabili ambitione cæcati, pro Missis per eos celebrandis pecuniam exi- gunt, & super hoc, ac si vellent vendere rem profanam, impudenter mercantur. . . . Verùm, cum dictum Sacramentum, super omnia pretiosum, sit liberaliter, sicut cætera Sacramenta, celebrandum; districtius prohibemus, ne aliquis Presbyter pro Missis celebrandis pecuniam exigat, vel rem aliam temporalem, sed gratè accipiat, si aliquid, per facientem Missas celebrari, oblatum sibi charitativè fuerit, absque pacto, & con- sentione quacunque Collectionis Har- duini tom. 7. *col.* 1489.*

„labæ, vel cærtè à turpi quæstu non longe absunt, omnino prohibeant.“ Ut itaque Episcopi Tridentino obtenderent, atque importunas, & immoderatas eleemosynarum pro Missis exactiones impediunt, debent in sua quisque Dioecesi, Missarum stipem taxare, ultra quam, nemo quidquam exigere valeat; quod etiam ante Tridentinum factum legitimus à Willelmo Archiepiscopo Eboracensi, cujus Constitutionem renovavit Joannes ejusdem successor in Concilio Provinciali Eboracensi anni 1377. *cap. 3.* „Univer- sis Rectoribus, & singulis Eccle- siarum Prælatibus, Vicariis, & aliis quibuscumque personis Ecclesiarum, Capellis, Cantariis, Oratoriis, Hospitalibus, seu Beneficiis Ecclesiasticis, quæcumque, infra nostram Dioecesi- cesim, obtinentibus, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub poena quadraginta solidorum, eleemosynas nostræ applicandorum, similiter inhibemus, ne in Ecclesiis, Capellis, Cantariis, Hospitalibus, seu aliis Beneficiis suis hujusmodi, quantum Capellanum stipendiarium, Divina celebrare permittant, nisi nomine stipendii sui annualis de sum- ma sex marcarum sit contentus; concilior. Britanice tom. 3. pag. 69.

XI. Quamvis autem eleemosynarum taxatio & à consuetudine induci, & ab Episcopo extra Synodum fieri queat; attamen, ut stabilior sit, ac Sacerdotibus commodius significetur, & innotescat, plerumque in Synodo fieri consuevit, ac prout *Taxa Synodalis* communiter appellatur; quocirca sacra Congregatio Concilii interrogata, primo, *Quanta debeat esse eleemosyna Missarum manualium*; secundo, *Quanta esse debeat pro perpetuis, non taxatis à Fundatore*, die 15. Novembris 1698. res- pon-

»on-

pondit: *Ad primum, & secundum censuit, attendendam esse consuetudinem loci, vel legem synodalem, quatenus adsit, sin minus, statuentiam esse per Episcopum elemosynam competentem, ejus arbitrio, lib. 48. decret. pag. 584.*

CAPUT X.

De advertendis ab Episcopo in statuendis Missæ elemosynis, collendis, que ab usibus circa eas gliscientibus; & ne Confessarii easdem à penitentibus exigant.

Sapienter sanè consilio sacra Congregatio Concilii Episcoporum arbitrio commisit prescribere quantitatem elemosynæ, pro singulis Missis, Sacerdotibus erogandæ; quia non potest hac in re certa & universalis regula, ubique custodienda, statui, cum alicubi majorem, alibi minorem eam esse deceat, habito respectu ad locorum, & temporum circumstantias, & præcipuè ad annonæ penuriam, vel copiam. Unum tamen advertendum existimamus, nimium necesse non esse, ut elemosyna tanta sit, quæ integram sustentationem Sacerdoti ea die, quæ celebrat, suppeditet; etenim sicuti optime perpendit Suarez *tom. 3. in 3. part. disp. 85. art. 6. sect. 2. conclus. 3.* actio sacrificandi non requirat integrum diem, neque majorem ejus partem; unde non est, cur Sacerdos propter hoc solum ministerium integrè alatur ab eo; pro quo Sacrificium offert. Accedit neminem secularem ad Sacros Ordines promoveri, qui sufficiens Beneficium, aut patrimonium non habeat; nec illum ad Religionem admitti, qui ex monasterii redditibus, aut consuetis elemosynis ali-

nequeat; ex quo fit, ut nullus cogatur victum sibi comparare ex solo Missarum stipendio, quemadmodum argumentantur Gibalini *de simonia q. 18. consec. 7. num. 4. Diana in edit. coord. tom. 4. tract. 1. resol. 22. numer. 17. & Juenin. de Sacram. dissert. 5. quest. 7. capit. 1. art. 5. ubi ait: "Sed monitum velim lectorem, rationi consonam non esse consuetudinem, quæ illud stipendium definit ex summa, quæ satis sit Sacerdotis in unam diem sustentationi. Ratio est, quia stipendia non conferuntur ad integram Presbyteri sustentationem, sed ad illius administrandum; nec mirum; quippe quod Seculares Sacerdotes fruuntur aut titulis patrimonialibus, aut Beneficiis, quæ teneant eorum locum; vetant nempe Canones, ne Seculares ordinentur, quin suffulti ad vitam titulo; Mendicantes verò à populo fidelium supponuntur recipere elemosynas, quibus vescantur, nec enim ad monasterium admitti debent plures, quam consuetæ elemosynæ sustentare valeant."*

II. Porro, si ultra elemosynam, ab Episcopo taxatam, plus Sacerdos celebraturus exigat, non solum delinquit contra legem Ecclesie, verum etiam justitiam commutativam lædit; etenim, uti argumentatur Suarez *cit. loc. conclus. 1.* quamvis Missæ stipendium non habeat rationem pretii, nihilominus exposcit justitiam, ut aliqua proportio servetur inter illud, & opus, ad quod subeundum subministratur; eamque proportionem definire, inspecta natura rei, de qua agitur, ad solum spectat Episcopum. Ob eandem rationem, judicio Episcopi, Missarum elemosynam taxantis, stare debent, etiam Regulares, quibus suorum privilegiorum obtentu, neu-

ti-

tiquam licet stipem exigere illa majorem, quam Episcopus præscripsit; quemadmodum enim ipsi, veluti membra communitatis, obstringuntur in contractibus servare æqualitatem statutam à legibus loci, ubi degunt; ita & in hoc quasi contractu non possunt proportionem prætergredi, quam loci Ordinarius determinavit. Quocirca sacra Congregatio Concilii in una Romana 15. Januarii 1639. *lib. 16. decretor. pag. 138.* dixit: *Elemosynam pro qualibet Missa, per Regulares celebranda in eorum Ecclesiis, esse taxandam arbitrio Ordinarii, juxta morem regionis.* Nec Regulares tamen, nec Seculares prohibentur uberiolem stipem à sponte dantibus accipere, dummodo absit dólus, & quodcumque pactum, etiam implicitum; quod docuerunt Suarez *cit. conclus. 1.* Cardinalis de Lugo *respons. mor. lib. 5. dub. 18.* ac censuit sacra Congregatio Concilii 16. Januarii 1649. *lib. 18. decretor. pag. 575. à tergo,* quæ interrogata: *An possit Episcopus prohibere sub pena censurarum laicis, ne pinguius stipendium taxæ solvant Sacerdotibus tam Secularibus, quam Regularibus, Missam celebrantibus, & in quod iidem Sacerdotes illud acceptare non possint, etiam à sponte dantibus?* respondit: *Prohiberi non posse.* Si tamen qui manulem elemosynam, consuetam pinguiorem, accepit, alteri Sacerdoti Missam celebrandam committat, non potest illius partem sibi retinere, sed totam, quam accepit, erogare debet Sacerdoti celebranti; quod ab Urbano VIII. statutum est, & opposita opinio ab Alexandro VII. 24. Septembris 1665. proscripita fuit; inter propositiones enim, ab eodem Pontifice damnatas; una, quæ est nota, sic sonat: *Post decretum Ur-*

Tom. I,

»bani potest Sacerdos, cui Missæ celebrandæ traduntur, per alium satisfacere, collato illi minore stipendio, nulla parte stipendii sibi retenta. Neque solo jure spectato, prohibentur Sacerdotes, minore accepta elemosyna, ad Missam celebrandam se obligare; siquidem quilibet potest credere juri suo, & etiam sine ullo stipendio celebrandi onus in se suscipere; quia tamen aliquando illa consuetudo elemosynæ remissio deprehensa est noxia aliis Sacerdotibus, qui ob fraudulentam aliorum liberalitatem, debita sibi stipe privabantur; idcirco sacra Congregatio Concilii prædictam remissionem quandoque fieri vetuit, quemadmodum contingit in una *Sanciti Severini*, in qua Episcopo, ad hunc modum interroganti: *Sacerdotes quotidie se offerunt celebrare ad rationem tenuis elemosynæ dimidii julii pro qualibet Missa; unde supplicat declarari, an ipse statueret possit elemosynam manulem unius integri julii pro qualibet Missa, imponendo poenam celebrantibus pro minori quantitate.* die 16. Julii 1689. eadem respondit: *affirmative, quoad elemosynam manulem.*

III. Quia verò recta ratio non patitur, ex elemosyna ab Episcopo taxata, quæ exigua esse solet, aliquid detrahi in commodum Ecclesie subministrantis Sacerdoti sacra indumentata, aliaque utensilia ad Missæ celebrationem necessaria; hac de causa Urbanus VIII. decrevit, nihil ex elemosynis manualibus esse, eo nomine, detrahendum; ex stipendii verò, pro Missis perpetuis relictis, tunc solum Ecclesiis, ubi sunt celebrandæ, aliquid percipere permisit, cum alios redditus non habent, quibus onus sustineant sacra utensilia præstandi, quæ omnia à nobis adducta, & fusè per-

N

trac-

tractata fuere in nostra Instit. Eccles. 56. & in dissertatione, quam dum munus obiremus Secretarii sacrae Congregationis Concilii, exaravimus, quae extat in Theaur. Resolut. tom. 3. pag. 307.

IV. Quis non crederet, tot salubres Coactiones Sacerdotum avaritium refraxisse? Et nihilominus scimus, sufficientes haud fuisse ad eam cohibendam. Aliqui enim suffulti plerumque Theologorum opinione, qui etsi Sacrificii fructum, quoad effectum, & in actu secundo, uti ajunt, finitum esse fateantur; attamen opinantur, illud pluribus applicatum, æquè singulis prodesse, ac si uni tantum applicaretur, instar radii solaris, qui quamvis finitus sit, æquè tantum in unum, ac in multos se effundit; post acceptam à pluribus consuetam eleemosynam, se omnibus satisfacere arbitrabantur, unicuique Sacrificium singulis, qui sibi stipem contulerant, nominatim & expressè applicando. Alii considerantes, tres esse Sacrificii fructus; generale videlicet, qui in universam Ecclesiam redundat; specialem, seu medium, quem ille solus participat, pro quo nominatim à Sacerdote Sacrificium offertur; & specialissimum, quem ipsemet celebrans in se derivat; putarunt, se posse hunc tertium fructum, qui ceteroquin est veluti actio immanens, quæ nequit ab agente in alium transire, alteri cedere, atque hac ratione novam eleemosynam accipere. Eiusmodi opiniones, & subdole artes, unicè ab avaritia excoGITATE, jam à sæculo XIII. in Ecclesiam irrepserant, siquæ obviam ierat Concilium Lambethense, celebratum anno 1281. cap. 2. decernens: »Ne credat celebrans, se, dicendo Missam unam posse satisfacere pro duobus, pro quo utroque promissit,

specialiter, & in solidum celebrare..... Absit enim, ne à quoquam Catholico credatur, tantum intentione prodesse Missam unam devotè celebratam mille hominibus, pro quibus forsàn dicitur, quantum si mille Missæ pro devotione similiter venerentur. Licet ipsum Sacrificium, quod est Christus, sit infinite virtutis, non tamen in Sacrificio suæ immensitatis summam plenitudinem operatur; alioquin pro uno mortuo nunquam oporteret, nisi unam Missam dicere. Operatur enim in hujusmodi mysteriis distributione certa suæ plenitudinis, quam ipse eidem lege infallibiliter alligavit." Collectionis Harduini tom. 7. col. 862. Et nihilominus sæculi XVI. initio nondum abolitæ fuerant; siquidem Norimbergensis Germanorum Principum Conventus, apud Hadrianum VI. summum Pontificem, de hoc eodem abusu conquestus est: »Sacerdotes unius diei Missas, ad nunc fundationis, seu annuæ recordationis jure celebrandas obligantur, non semel, sed quater quinque, pluries vendunt, unaque Missa duobus, tribus, aut pluribus Ecclesiasticis Beneficiis satisfacere præsumunt." Quamobrem eam pestilentem corruptelam iterum totis viribus eradicare studuerunt, cum Urbanus VIII. in suis decretis anno 1625. promulgatis, tum sacra Congregatio Concilii aliis decretis editis die 25. Januarii 1656. & 15. Decembris ejusdem anni, quæ referuntur à Fagnano in cap. Fratemitatem, de sepulturis, num. 96. & 97. ac postmodò illam omninò prolignavit Alexander VII. cum anno 1665. has damnavit propositiones: *Duplicatum stipendium post Sacerdos pro eadem Missa licitè accipere, applicando potenti partem etiam*

etiam specialissimam fructus, ipsimet celebranti correspondentem, idque post decretum Urbani VIII. Non est contra justitiam pro pluribus Sacrificiis stipendium accipere, & Sacrificium unum offerre; neque etiam est contra fidelitatem, etiam si promittam, promissione, etiam juramento firmata, dari stipendium, quod pro nullo alio offeram.

V. Quæ hucusque sunt in medium prolata adhuc uberius exposita à nobis fuere in nostra Instit. Eccles. 56. ubi de Missarum eleemosyna, de titulo eam percipiendi, de abusibus in illius perceptione præcavendis, de proscriptis ab Apostolica Sede propositionibus, hanc materiam respicientibus; & rursus in Institut. Eccles. 56. ubi questionem agitavimus: an suffragia uni defunctorum specialiter applicata, plus ei prosint, quam cæteris fidelium animabus in Purgatorio detentis; in Instit. Eccles. 92. ubi an Sacerdotes Missæ sacrificium pro eo offerre valeant, qui postea erit eleemosynam oblaturus, ut Sacrificium pro se peragatur, quamvis ante Missæ celebrationem, nec eleemosynam dederit, nec Missam pro se celebrari petierit; & in nostro tractatu de Sacrificio Missæ sect. 2. §. 19. & 20. ubi agitur de Sacerdote, qui tenetur per se celebrare, & queritur, an justa de causa possit interdum à celebrando se abstinere, & an tunc teneatur celebrare per alium; atque in nostra Const. 22. Bullar. tom. 1. qua turpe damnatum quorundam mercimonium, qui Missarum eleemosynas ibi quarant, & colligunt, ubi taxa Synodalis largiorem stipem Sacerdotibus, Sacrum peragentibus, assignat, Missas verò alibi celebrari curant, ubi sive consuetudine, sive Synodali lege,

minor eleemosyna pro singulis Missis est celebrantibus attributa, ut hac ratione prædicti pravi nundinatores partem lucrentur acceptæ stipis.

VI. Aliquid dicendum superest de prava quadam avaritiæ specie, in quam incurrere possent Sacerdotes Confessarii, si eleemosynas pro Missarum celebratione sibi met ipsis à poenitentibus erogari curarent. Porro non dabitur, quia possit Confessarius poenitentibus injungere, ut Missarum Sacrificia celebrari faciant in satisfactionem suorum peccatorum; id enim inter opera satisfactoria merito recensetur, tum quia poenitentes propterea aliquam pecuniæ summam à se abdicant, tum quia sic Sacrificii oblationi cooperantes, peculiari quadam ratione participes efficiuntur illius fructus satisfactorii. Sed ne hac occasione aliter suboriat avaritiæ suspicio, non debet Confessarius à poenitente; cui hujusmodi Missarum celebrationem procurandam injungit, eleemosynam accipere, ut vel ipse eas Missas celebret vel in propria Ecclesia celebrari faciat: *Cum pro poenitentia Missas injunxerit, sibi, aut Ecclesie suæ, aut Monasterio dicendas non ad dicat;* verba sunt S. Caroli Borromei in Instructione ad Confessarios, part. 4. Actorum Ecclesie Mediolanensis à nobis alias relata in citata nostra Institutione 92. Quam verò abhorreat Ecclesia à qualibet hujusmodi avaritiæ specie, & Sacerdotes Sacramentorum Ministros ab omni illius suspitione, nedum crimine, velit immunè, satis declarat Rituale Romanum tum in prima generali Instructione de his, quæ in Sacramento administratione servanda sunt, tum etiam peculiariter in Regulis de ordine ministrandi Sacramentum Poenitentiae. Cum autem anno 1709.

sacræ Universali Inquisitioni relatum fuisset Presbyteros quosdam in Ecclesia S. Jacobi de Compostella Confessionibus ex ipiendis addictos, sub pressilio antiquæ consuetudinis, elemosynas accipere solere à penitentiibus, qui eas post confessionem peractam spontè illis dabant; san. mem. Clemens Papa XI. in Congregatione S. Officii coram ipso habita die 14. Februarii prædicti anni mandavit ad Archiepiscopum litteras scribi, quibus moneretur, ut omni studio & vigilantia caveret, ne vel minima avaritiæ suspicio in Sacramenti administratione misceretur. Laudatus autem S. Carolus Borromeus loc. cit. ita scribit: *Non modò non petat, sed nec velle se habere significet pecuniam, aliamve rem, pro suscepti in Confessione laboris munere, imò verbis, vel potius factis, ab his omnibus abhorre demonstrat.*

CAPUT X.

De Missarum oneribus minuendis.

Cum sapientissimi Concilii Tridentini Patres probe animadvertissent, adeo ingentem esse numerum Missarum, ex piorum defunctorum legatis, in perpetuum celebrandarum, ut illum explere, & exaquare, impossibile jam foret; cumque insuper penderent, ob decrementum reddituum, quos illi reliquerant adeo tenuem superesse elemosynam, singulis Missis respondentem, ut nullus reperiretur Sacerdos, qui onus subire vellet eas celebrandi; hisce de causis sess. 25. cap. 4. de reform. facultatem dederunt Episcopis, & Superioribus Generalibus Ordinum Regularium, ut illi in sua quisque Dioecésana Synodo, hi verò in Capitulis Generalibus, pro

ipsorum arbitrio, & conscientia, Missarum onera contrahere, seu eorum numerum minuire possent.

II. Verum hanc facultatem, quam plerique Antistites, præsertim Archiepiscopus Valentinus in sua Dioecésana Synodo anni 1577. & in Synodo Provinciali anni 1584. atque in alia Synodo Dioecésana, habita anno 1590. apud Cardinalem de Aguirre tom. 4. Conciliorum Hispaniæ p. 289. & pag. 459. usi fuerant, revocavit, & ad Sedem Apostolicam advocavit Urbanus VIII. in sua Constitutione 45. Bullar. tom. 5. §. 1. cujus verba sunt: *Districte prohibet, atque interdicit, ut Episcopi in Dioecésana Synodo, aut Generales in Capitulis Generalibus, vel alias quomomodo reducant onera ulla Missarum celebrandarum, aut post idem Concilium imposita, aut in limine fundationis; sed pro his omnibus reducendis, aut moderandis, vel commutandis ad Apostolicam Sedem recurratur, quæ, re diligenter perspecta, id statuet, quod magis in Domino expedire arbitrabitur. Alioquin reductiones, moderationes, & commutationes hujusmodi, si quas, contra hujus prohibitionis formam fieri contigerit, omnino nullas, atque inanes decernit.* Quare hodie integrum amplius non est Episcopis in suis Dioecésanis Synodis, virtute facultatis sibi olim à Tridentino concessæ, Missarum onera minuire, & moderari; ac proinde rescissæ hodie sunt pleræque quæstiones, quæ antea à Doctoribus versabantur; putà, an solus Episcopus, etiam extra Synodum, possit Missarum onera minuire, an potius Synodi consensus ad id requiratur, aliæque similes de quibus Hurtadus resol. moral. tom. 2. lib. 6. num. 2125. Solumque disputari potest, an per prædictam Urbani VIII. Constitutio-

tio-

tionem ademptam quoque eis sit potestas moderandi numerum Missarum, quarum celebrandarum obligationem nemo adhuc in se suscepit, & fortassè, ob tenuitatem elemosynæ, illarum numero respondentis, nemo reperitur, qui illam acceptare velit. Non esse ademptam, opinati sunt Pasqualig. de Sacrific. nove Legis quæst. 1168. Passeria de stat. hominum tom. 2. quæst. 187. num. 1095. & alii; quoniam Urbanus VIII. solam interdixit Episcopis, ne Missarum onera, à fundatoribus imposita, imminuant; onus autem, inquit, à fundatore quidem relictum, sed nondum acceptatum, non potest dici ulli impositum, cum, ante acceptationem, nullus sit, qui eo gravetur; sed, hac subtili cæteroque rationatione posthabita, prævaluit sententia opposita, quam tuetur Diana in edit. coord. tom. 2. tract. 1. resol. 14. n. 5. & 4. eique semper ad stipulata est Sacra Congregatio Concilii, à qua cum questum fuisset: *An prohibita facta Episcopis reducendi onera Missarum habeat locum etiam in casu, quo legatum sit ita tenue, ut non sit, qui velit onus illi injunctum subire, & si recurrendum sit ad Sedem Apostolicam pro moderatone oneris, totum aut ferè totum insumendum sit pro expensis ad id necessariis; quamvis verba illa: ut non sit, qui velit onus illi injunctum subire manifestè indicarent, celebrationis onus nondum fuisse ab ullo acceptatum, nihilominus eadem sacra Congregatio respondit: Etsi legatum sit adeo tenue, nihilominus pro reductione oneris ut supra impositi, ab his, ad quos pertinet, Sedem Apostolicam esse adendum; quod adnotatum legitur post prædictam Constitutionem Urbani VIII. Bullar. tom. 5. idemque iterum sacra Congregatio declaravit in causa. Lucen. onerum Missarum, in qua disceptato Tom. I.*

sequenti articulo: *An Episcopus possit onera Missarum nondum acceptata reducere, absque beneplacito Scilicet Apostolicæ, sive hujus sacre Congregationis, quoties reductionem necessariam esse judicaverit, ex eo quod locus plus legatum acceptare recusat, non dimittit onere, die 20. Junii 1682. respondit Negativè.* Secus verò esset, si, qui legatum reliquit, expressam facultatem dedisset Episcopo, Missarum designatarum numerum minuendi; tunc enim licere Episcopo, inconstituta Sede Apostolica, ea facultate uti, censuit eadem sacra Congregatio, uti habetur cit. tom. 3. Bullar. post laudatam Urbani VIII. Constitutionem.

III. Attamen, post Urbanum VIII. alii Romani Pontifices, videlicet Alexander VII. Clemens X. & Clemens XI. Innocentius XIII. & Benedictus XIII. ferè omnibus Religiosis Institutis privilegium concesserunt, ut Superiores Generales, adhibito maturo consilio, ac nonnullis servatis regulis, in extirpandum privilegiorum linteris expressis, possent in sua quisque religione, onera Missarum, antea relicta, & acceptata moderari; eademque facultas à san. mem. Benedicto XIII. facta fuit omnibus Episcopis, qui vel per se, vel per suos Procuratores, interfuerant Concilio Romano, habito anno 1725. uti videre est in eodem Concilio tit. 15. cap. 8. Hujus Concilii nos quoque interfuimus, tanquam Doctor in Decretis, non verò tanquam Archiepiscopus Theodosius, licet hujus Ecclesiæ titulo essemus exornati; Episcopis quippè mèdè Titularibus aditus ad illud non patuit; & nihilominus, postquam ab Ecclesia Anconitana ab eodem Benedicto XIII. nobis commissæ, ad Bononiensem Metropolitanam, auctoritate Clementis XII. translati fuimus, ab eodem Clemente potesta-

tem impetravimus, Missarum in perpetuum celebrandarum numerum, justis exigentibus causis, in nostra Bononiensi civitate, & Dioecesi contrahendis; qua tamen, summa cum moderatione, & cautela, uti sumus, iisque in primis adhibitis regulis, quas semper præ oculis habuimus, cum sacre Congregationis Concilii Secretarii munus obeuntes, de Missarum numero, à fundatoribus præscripto, in eadem sacra Congregatione agendum erat.

CAPUT XI.

De ratione reddituum Seminarum à Deputatis in Synodo reddendis, & de nonnullis ad ejus deputatos pertinentibus.

Nihil est, quod magis conferat ad reipublicæ felicitatem, quam quod puerilis ætas ad omnem informetur sapientiam; cum enim sit Spiritus Sancti effatum: *Adolescens juxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea, Proverb. 22.* inde poterit reipublica optimos Rectores, & Administratos sperare, ac jure sibi polliceri. Hæc scilicet perpendentes majores nostri, ubi primum turbulenti priorum seculorum temporibus successit tranquillitas, Episcopalia Seminaria institui curarunt, in quibus, sub Episcopi oculis, instruerentur & perpollerent juniores Clerici, qui ad majores Ordines crescerent. Nisi suspensa esset fides illorum Nicænorum canonum, quos ex Arabico in Latinitum sermonem versos, primò Franciscus Turrianus, deinde Abrahamus Echellensis vulgarunt; merito affirmari posset, ejusmodi Seminariorum vestigia fuisse à Concilio Nicæno delineata; etenim in canone qui est 15. apud Turrianum, & 59. apud Echellensem, jubentur Corepiscopi institue-

re Ministros, eosque distribuere per Ecclesias, & monasteria, & providere, ut discant; ut reddantur apti, & idonei ad edificationem monasteriorum, & Ecclesiarum, & aliorum locorum, quæ horum opera indigent. Quæ quidem verba expressè in Collectione Labbeana tom. 2. pagin. 307. ait: *Cernitur in hoc canone ratio quædam Seminarum Ministrorum Ecclesiarum, seu vestigium quoddam Seminariorum, quæ nuper, secundum decretum Synodi Tridentinæ, instituta sunt.* Verum, quod jam nos animadvertimus in nostra Inst. Ecclesie 59. ubi de Seminarum disserimus, cum allegatus canon Nicænus non accensetur numero illorum viginti, quos tantquam indubios Concilii Nicæni factus, universi recipit Ecclesia; nihil certi ex eo colligere possumus: Aliud certissimum, & manifestum Seminarium Clericorum vestigium nobis suppeditat Concilium Toletanum II. habitum anno 531. cum cap. 1. decernat: *De his, quos voluntas parentum à primis infantie annis Clericatus officio mancipare, statuimus observandum, ut mox cum detonsi, vel ministerio Lectorum contradidit fuerint, in domo Ecclesie, sub Episcopali presentia, à Præposito sibi debeant erudiri;* Collectionis Harduini tom. 2. col. 1139. Idem, quod Toletanum II. constituit Toletanum IV. celebratum anno 633. cap. 24. & relatum à Gratiano Can. 1. & 12. quæst. 1. præcipiens, ut in verbis Ecclesie proximi juniores Clerici educerentur sub cura sanctissimi Senis, cujus oculos nec ad momentum effugiant: *Prona est omnis ætas ab adolescentia in malum: nihil enim incertius, quam vita adolescentium. Ob hoc constituendum oportuit, ut si qui in Clero puberes, aut adolescentis existunt, omnes in duo conlavi*

atrum

atrum commorentur, ut lubrica ætatis annos, non in luxuria, sed in disciplina Ecclesiastica agant, deputati probatissimo Seniori, quem magistrum doctrinæ, & testem vitæ habeant. Concilium verò Vasense II. anni 529. cap. 1. non unum tantum in qualibet Dioecesi, sed in cujuslibet Parochi domo, Clericorum Seminarium esse jubet, asseritque idem in totius Italie moribus positum: *Placuit, ut omnes Presbyteri, qui sunt in Parochiis constituti, secundum consuetudinem, quam per totam Italiam satis salubriter teneri cognovimus, juniores Lectores, quantumcumque sine uxore habuerint, secum in domo, ubi ipsi habitare videntur, recipiant; & eos quomodo boni patres spiritaliter nutriendos, Psalmos parare, Divinis lectionibus insistere, & in Lege Domini erudire, contendant, ut & sibi dignos successores provideant, & à Domino præmia æterna recipiant; Collectionis Harduini tom. 2. col. 1105.*

II. Posterioribus tamen sæculis infrequens est mentio ejusmodi Episcopali Seminariorum; quod ideo evenisse plerique arbitrantur, quod illorum loco, passim erecta fuerint Clericorum collegia intra Monasteriorum claustra. At licet Monachi scholas ubique aperuerint, in quibus pueri erudirentur, sicuti narrat Mabillonius in præfat. ad sæcul. III. in act. SS. Ord. S. Benedicti §. 4. & colligitur ex Concilio Aquisgranensi anni 789. cap. 72. ubi adolescentes vel in episcopis, vel in monasteriis, pro ipsorum, vel parentum libito, literis, atque Ecclesiasticis disciplinis institui jussit: *Ut scholæ legentium puerorum fiant, Psalmos, notas, cæntus, computum, grammatice, per singula monasteria, vel episcopia discant; tom. 4. Collectionis Harduini col. 842. at-*

tamen, ut idem Mabillonius ibidem num. 40. probat, nunquam secularium Clerici, intra monasterii septa educandi, bonisque artibus imbuendi, excepti fuer, sed duæ diversæ in quolibet Monasterio constitutæ erant puerorum scholæ, alia interiores, seu claustrales pro Monachis, & pueris monasterio oblati; alia exteriores & canonice pro Clericis secularibus; Clerici enim vocabantur, quotquot literis operam dabant, quod testatur Ordericus Vitalis hist. lib. 3. iniquens: *Rodolphus autem quintus frater Clericus cognominatus est, quia peritæ litterarum, aliorumque artium optime imbutus.* Ejusdem etiam discriminis inter secularium Clericorum, aliorumque, qui se Religioni devoverant, scholas, præter Mabillonium, fidem facit Gerardus Dubois in hist. Eccles. Paris. lib. 11. cap. 7. ubi pag. 776. ait: *Scholæ illæ in primis ceptæ sunt ad Clericorum institutionem; unde Scholares Clerici vulgò dicebantur, & eam ob causam scholæ erigi jubent, & Constitutiones Regiæ, & decreta Conciliorum; locus & episcopium, & monasterium designatur, hoc Monachis, illud Clericis; quinimò in Conventu ab Abbate Franciæ habito Aquisgrani anno 817. cap. 42. expressè statutum legitur: Ut nullus plebicus, seu Clericus secularis in monasterio ad habitandum recipiatur, nisi voluerit fieri Monachus; & cap. 45. Ut schola in monasterio non habeatur, nisi eorum, qui oblati sunt; tom. 4. Collectionis Harduini col. 1231.*

III. Quamquam itaque verum sit, quod asserit Thomassinus de vet. & nov. Eccl. disc. part. 2. lib. 1. c. 102. num. 1. nimirum, circa annum Christi millesimum neglecta prorsus fuisse Episcopalia Clericorum Seminaria, id

tamen non inde contingit, quod Clerici intra Monasteria educarentur, sed quia satius visum est Episcopis, ut Monachorum, aut universitatum, quae jam ea tempestate auctae, & propagate erant, scholas illi frequentarent. Sed cum portea, quod idem Thomastinus *ibidem* num. 4. observat, in Universitatibus, literarum fervore, & scholarum pompa penè oppressa languesceret pietas; Regulares verò Congregationes subalienate essent ab illa strictissima cum Episcopis conjunctione, qua olim ab ipsis totae pendebant, & quam Clericis omnibus inspirari auebant Episcopi; idcirco de antiquis Seminaris restrictionibus cogitatum est. Reginaldus Cardinalis Polus, cum anno 1556. Anglicani Cleri reformationem meditaretur, inter caetera reformationis capita, quae extant in Collectione Conciliorum Harduini tom. 10. col. 408. juniores Clericos educari jussit in Seminaris, quorum formam decreto 11. expressit, ut etiam à nobis fuit adnotatum in *citata nostra Institut. Eccles. 59.* Formae autem, quam Polus delineaverat, summam manum addece Patres Tridentini sess. 23. cap. 18. de reformatione, decernentes, ut à quolibet Episcopo propè suam Cathedralen Ecclesiam, aut alio conveniente loco, Collegium, seu Seminarium institueretur, ubi Clerici omnibus liberalibus artibus, & Ecclesiasticis excolantur instituti, cujus quidem decreti executionem urgere non omisimus in nostra Epistola commemoratoria ad omnes Episcopos, quae est secunda §. 2. *Bullarii nostri* tom. 1. Ne vero ejusmodi Seminaria ex reducto defectu, ullo umquam tempore pereant, statuit ibidem Tridentinum, ut ex reductibus Mensae Episcopalis, & Capituli, & quorum-

libet Beneficiorum Dioecesis, certa pecunie summa detraherentur, quotannis Seminario penitenda, juxta mensuram, seu taxam, ab ipsomet Episcopo praescribendam cum consilio duorum de Capitulo, quorum alter ab ipsomet Episcopo, alter à Capitulo eligatur, ac duorum item de Clero Civitatis, quorum quidem alterius electio similiter ad Episcopum, alterius verò ad eundem Clerum pertineat. Inter Apostolicas litteras S. Pii Papae V. typis impressas per Franciscum Gaubau, complures leguntur, quae hujusmodi Seminariorum erectiones respiciunt, dum Sanctus Pontifex Episcopis per Germaniam constitutis Tridentinorum Decretorum executionem hac in re enixè commendat.

IV. Præterea idem Tridentinum *loc. cit.* mandavit, ut Episcopus, singulis annis, rationem redditum Seminaris ab Administratoribus accipiat, praesentibus duobus à Capitulo, ac totidem à Clero Civitatis deputatis. Hanc porò redditum rationem accipiendum in Synodo, docuerunt Piasec. in *prax. Episcop. part. 1. cap. 2. art. 1. n. 11.* & Barbosa de offic. & potest. Episc. part. 3. alleg. 97. num. 22. Sed cum neque à Tridentino, neque ab ulla Apostolica Constitutione id cautum reperitur, verius existimamus, liberarium institui, ubi Clerici omnibus liberalibus artibus, & Ecclesiasticis excolantur instituti, cujus quidem decreti executionem urgere non omisimus in nostra Epistola commemoratoria ad omnes Episcopos, quae est secunda §. 2. *Bullarii nostri* tom. 1. Ne vero ejusmodi Seminaria ex reducto defectu, ullo umquam tempore pereant, statuit ibidem Tridentinum, ut ex reductibus Mensae Episcopalis, & Capituli, & quorum-

In

V. In *Oscen.* anni 1483. lib. 4. decretor. pag. 84. haec habentur: "An illas sacra Congregatio ad interpretationem decreti cap. 18. sess. 23. censuit, Episcopum Oscen. cum consilio Deputatorum teneri tam circa institutionem, disciplinam, & mores Clericorum, quam circa temporalium rerum administrationem providere; sufficere tamen, quod Episcopus hujusmodi consilium requiratur, eorumque consilio adhibito, posse Episcopum statuere & deliberare, quae pro prudentia sua magis expedire judicaverit; exactiorem verò, quae sit pro Seminario, ad solum Episcopum pertinere."

VI. In *Nullius*, anni 1595. lib. 8. decretor. pag. 97. ita legitur: "Sacra Congregatio censuit, omnes quatuor Deputatos, de quibus agitur in cap. 18. sess. 23. adhibendos esse in consilio, in administratione rerum ipsius Seminaris, præterquam in compulsionem ad portionem Seminario debitam, cujus facultas ad solum Episcopum spectat."

VII. Instante Capitulo Salernitano, plures quaestiones discussae, & decidit fuerunt in eadem sacra Congregatione, quae habentur lib. 6. decretor. pag. 22. & seq. "Primo, nam duo Canonici electi ab Archiepiscopo ad constituendam educationem puerorum Seminaris, possint pro libito Archiepiscopi mutari. Secundo, an eorum consilium adhibendum tam in constituendis regulis universalibus Seminaris, electione singulorum puerorum introducendorum, electione Magistrorum, librorum legendorum, Confessoris, punitione discolorum, expulsiōne, visitatione, & similibus. Tertio, an alii quatuor sint deputandi in consilio tantummodo in taxatione, contributione fructuum ex

visione Beneficiorum, ut in aliis ad difficultates, ob quas Seminaris instructio, vel conservatio impediretur, aut perturbaretur, an etiam in exactiōne, & temporalium administratione tam dicti Seminaris, ut puta, deputatiōne, vel expulsiōne ministrorum, & famulorum temporalium, expensis quotidianis provisionis bladorum, quàm etiam honorum quorumcumque; & redituum ipsius Seminaris, etiam ex Beneficiis unitis, ut puta, locationibus, concessionibus, aliisque contractibus, libitibus. Quarto, an hi quatuor Deputati sint perpetui, vel vetiam amovibiles, servata, in eorum electione, ratione Concilii, & adiecta electio spectet ad Capitulum. *En quaestio. Sequuntur responsiones:* Ad primum, non posse amoveri, nisi ex legitima causa. Ad secundum, in omnibus his esse adhibendum. Ad tertium, teneri Episcopum adhibere Deputatorum consilium tam circa institutionem, disciplinam, & mores, quàm temporalium rerum administrationem. Ad quartum, esse perpetuos."

VIII. In causa *Fundana Deputationis Officialium Seminaris*, 26. Martii 1680, disceptato sequenti articulo: "An Episcopus poterit, & possit deputare Rectorem, aliosque Officiales Seminaris, absque consilio Deputatorum à Capitulo?" responsum fuit *Negative*; & examinato subinde altero dubio: *An Episcopus in reversione, & solidatione compulsiōum dicti Rectoris debuerit sequi consilium Deputatorum?* responsum fuit: *Teneri adhibere consilium, sed non sequi lib. 50. decretor. pag. 120. & seq.* His cohaerens responsa ab eadem sacra Congregatione data in *Tricarven. Administratione Seminaris* 24. Martii 1736.

IX. Verum, quod diximus, Sem-

mi-

minarii Rectorem esse ab Episcopo constituendum cum Deputatorum consilio, limitationem patitur quoad Seminarium, quæ legitima auctoritate tradita sint curæ, & regimini alicujus Ordinis Regularis, sub expressa conditione, ut ejusdem Ordinis Prælato integram sit, quem maluerit sui Instituti Religiosum in Seminario Rectorem eligere, & deputare. Ita accidit Romæ, ubi cum, juxta Tridentini statuta, Clericorum Seminarium à Pio IV. erectum fuerit, & suppositum jurisdictioni, ac tutelæ Cardinalis in Urbe Vicarii, ejus cura, & actualis administratio commissa est Præposito Generali, & Presbyteris Societatis Jesu, quod legere est in Constitut. 134. Urbani VIII. §. 4. *Bullar. tom. 5.* Dubitaverant nonnulli ex iisdem Religiosis, an sine violatione proprii Instituti fas sibi esset, curam acceptare Seminarii, quod Episcopi subsit jurisdictioni; sed per volentis S. Ignatii Regulis, perpensisque suarum Generalium Congregationum decretis, nihil inventum est, quod prædicto regimini suscipiendo adversaretur, modo tamen deputato Rectori, aliorumque Religiosorum, qui Seminarium præsent regimini, & discipline, ad Præpositum Generalem pertineat, quod à Congregationibus Generalibus, secunda scilicet sub S. Francisco Borgia, quarta sub P. Claudio Aquaviva, & duodecima sub P. Carolo de Novelle fuit declaratum. Cum nos munere fungebamur Secretarii sacre Congregationis Concilii, Episcopus Meridionalis, se plurimum adlaborasse retulit, ut Clericorum Seminarium, ad Tridentini normam, in sua erigeret Diocesi, sed vel nullum, vel exiguum sancte fructum ex illis jam præpò diem absolvenda erectione sperare, nisi ejus cura demandaretur Patribus Societatis Je-

DE SYNODO DIOECESANA

su; cum difficile esset, homines secularis inibi invenire, ad Clericos in doctrina & pietate imbuendos, & Seminarium ritè administrandum idoneos. Actum fuit de hac re in Congregatione habita die 13. Junii 1722, & deliberatum, dandam esse Episcopo, quam posebat, facultatem, ita tamen, ut Seminarium sit sub *patronatus, protectione, & subjectione Episcopi, ejusque alumni nominentur ab Episcopo*; quemadmodum habetur tom. 2. *Thesaur. Resolut. pag. 191.* sub iisdem legibus, alia quoque Episcoporum Seminarium, aliorum Regularium gubernio reperiuntur comissa; cura siquidem Seminariorum civitatis Albanæ, & Senogallie tradita est Clericis Regularibus, *Scholarum Piarum* nuncupatis; & nos ipsi Seminarium nostrum Bononiensis regimen dedimus Clericis Regularibus S. Pauli, vulgò *Barnabitis*, non amotis quidem Deputatis, qui juxta emittatas Tridentini sanctiones, Seminarium discipline, atque administrationi invigilent, sed eorumdem auctoritate intra certos limites coercita. Post primam hujus Operis nostri editionem, ad manus nostras pervenit *Historia Seminariorum Clericalium* studio Joannis de Joanne, Metropolitanæ Ecclesiæ Panormitanæ Canonici, collecta, in qua de omnibus, quæ ad rem pertinent, diligentissimè agit; quibusque consulere poterit, quisquis exordia, & progressus Seminariorum Episcoporum, optimamque eorum regiminis rationem noscere cupiat.

CAPUT XII.

De nonnullis monitionibus, in Synodo faciendis.

Clerici constituti in Minoribus, nullum possidentes Ecclesiasticum Beneficium, nisi Clericalem habitum, & Tonsuram deserant, aliasque adimpleant conditiones, quas Tridentinum *sess. 25. cap. 6. de reform.* exposcit, fori privilegio non gaudent, quemadmodum idem Tridentinum ibidem sancivit. Possunt tamen idem Clericales vestes, quas dimiserant, resumere; & amissum fori privilegium hac ratione recuperare; modo tamen id non fiat in fraudem, & nisi ab Episcopo fuerint illo, per sententiam, privati; potest quippè Episcopus Clericum, qui habitum deseruit, ut illum resumat, monere, & si ter monitus non paruerit, potest per sententiam declarare, eum excidisse Clericalibus privilegiis, neque ad ea, quibus jam spontè per habitum dimissionem se abdicavit, esse deinceps admittendum; quæ sententia prolata, etiamsi Clericales vestes iterum induere propria auctoritate præsumat, ad fori privilegium non restituitur.

II. His positis, quæ summam hinc indicata, uberius à nobis infestis exponuntur. Putarunt nonnulli, posse Episcopum in sua Synodo universim edicere, ut Clerici, qui Clericalem habitum dimittunt, nisi intra trimestre, numerandum à die, quo illum deposuerunt, iterum eundem resumant, statim, & illico Clericalibus excident privilegiis, neque illis profuturum, si trimestri elapso, denuò habitum suscipiant; trinæ enim monitioni, quam privationis sententiam præcedere debere diximus, hanc unicam declaratio-

III. Verùm, quamvis hæc monitio, seu declaratio in Synodo laudabiliter fiat ad incutendum terrorem Clericis contumacibus, sicuti re ipsa in pluribus Synodis eam factam vidimus, inutilis tamen est ad incidendam statim privationem, quam committitur; quoniam, etiam hæc generali monitione præmissa, in singularibus casibus necessario conficiendus erit judicialis processus super transgressione, & contumacia ejus, qui Synodali decreto non obtemperavit; ac propterea fieri nequit, ut alio ordine iudicario non servato, illa sola declaratio vires habeat quempiam privandi jure resumendi habitum, quo cæteroquin potestur.

IV. Præterea, juxta Constitutionem 18. san. mem. Gregorij XV. Episcopus, unà cum Prælati Regularibus, interesse, & præsidere potest electionibus Abbatisarum, quæ præficiende sunt in monasteriis iisdem Regularibus subjectis; in cuius Constitutionis sequelam, à sacris Urbis Congregationibus decisum est, debere Regulares futuram electionem Abbatisæ Episcopo denuntiare, & si Episcopus dixerit, se velle per se, vel per alium eidem electioni interesse, teneri Episcopi adventum, usque ad præfixitum tempus, expectare. Jam verò, ne Episcopus gravetur onere suam voluntatem singulis vicibus manifestandi; eidem consulunt Doctores, ut semel in Synodo generatim declaret, se uti velle facultate à Gregorio XV. sibi facta; & quantumque Abbatisarum, quantumvis exemptarum, electionibus semper, & quocumque interesse; hæc enim declaratione semel

mal in Congreg. antea noni. Dap-
res, nec Episcopo inconsulto, Abba-
tissarum electionibus præsiderent valet,
perinde ac si in singulis specialibus
casibus fuisset Episcopi voluntas ex-
pressè iisdem significata, rectè pro-
bat Monacell. in formul. legal. tom. 3.
pag. 187.

V. Multa, quæ controversias
spectant inter Episcopos, & Prælatos

DE SYNODO DIOECESANA.

Regulares quoad electiones Abbatissarum, his subjectarum, sæpius scita-
tas, legi possunt in folio sacrae Con-
gregationis Concilii, habite die 25.
Aprilis 1727. à nobis, ejusdem Con-
gregationis Secretarij munus tunc ob-
tinentibus, exarato, & edito à Bartholo-
mæo Liverzani *Thesaur. Resolut. t. 4.*
pag. 47.

LIBER SEXTUS.

DE CONSTITUTIONIBUS IN DIOECESANA SYNODO EDENDIS, EARUM-
QUE CONSCRIBENDARUM METHODO.

CAPUT PRIMUM.

Summa statuendorum in Diœcesanis Synodis.

Rem nedium difficilem, sed pla-
nè impossibilem aggredemur,
si in animo nobis esset, cuncta sigillatim
exponere, quæ in Diœcesanis
Synodis constitui possint; innumera
quippe sunt mala, quæ in hæc, aut
illam Diœcesim irrepere queunt, qui-
bus, opportunis constitutionibus, sit
occurrendum; cumque non eadem sit
omnium locorum indoles, non iidem
ubique hominum mores, non eadem
in omni loco simul inolescant morum
corruptelæ, nequeunt omnes leges cui-
cumque loco, & temporis congruere,
sed quod unius Diœcesis status hic &
nunc decernendum suadet, alteri Diœ-
cesi, si ibidem statueretur, inoppor-
tunum, inutile, & quandoquæ etiam
noxium accideret, quod inferius affe-

rendis exemplis ostendimus. Solim
itaque generatim asserimus, debere
Episcopum in sua Synodo constituere,
quæ ad vitia coercenda, virtu-
tem promovendam, depravatos populi
mores reformandos, & Ecclesiasti-
cæ disciplinæ, aut restituendam,
aut fovendam, necessaria, & utilia
esse judicaverit. Ut autem facilitus re-
media parare valeat, quæ ingravescenti-
bus in Diœcesi morbis medendis sint
apta, expedire videtur, ut ante Syno-
dum à Vicariis Foraneis Parochi ci-
vilitatis, Monialium Confessariis, aliis-
que probis & prudentibus viris sci-
citur, quænam, eorumdem judicio,
in Diœcesi, præcipuè, quoad admini-
strationem Sacramentorum, verbi
Divini prædicationem, dierum festo-
rum

LIBER VI. CAPUT I.

rum cultum & observationem, vi-
deantur corrigenda, & emendanda;
in Congregationibus verò, quæ Syno-
dum præmitti solent, Theologos, &
Canonistas, doctrina, pietate, ac
prudentia præditos, de modo consul-
let, quo inolecentes abusus suavi-
ter simul, & efficaciter eradicari pos-
sint. Has omnes diligentias à Præsu-
le Bonaventuræ, Episcopo Montis
Falisci, & Corneti, præmissas suæ
Synodo Diœcesanæ, ut uberem ex
illa fructum commissæ sibi Diœcesis
perciperet, deprehendimus ex Ordine
ejusdem Synodi, à Francisco Ge-
vasio typis edito anno 1719. Eadem-
que in omni Diœcesana Synodo
adhibendas, sancitum est in celebra-
tissima Synodo Provinciali Coloniensi,
habita anno 1536. ab Archiepiscopo
Hermanno, annoque 1544. typis
Venetis excussa, & evulgata, in ea
sigillatim *part. 14. capit. 18.* Col-
lectionis Harduini *tom. 9. col. 2028.*
ubi sermo est de Synodo Episcopali,
hæc habetur: „In his ergo Conci-
liis..... apud Metropolitanæ, Ca-
thedralium, Collegiarum, Monas-
teriorumque Prælatos, & præsertim
„Archidiaconos, ac quos vocamus
„Decanos rurales, qui vocati sunt in
„partem sollicitudinis Episcopalis, per
„Vicarium nostrum in Pontificalibus,
„ac Officialem, disquisitio diligens
„fiat; & quæ ex illorum judicio re-
„formatione opus habere comperien-
„tur, communi consilio emenden-
„tur.” Hanc Coloniensem Synodum,
„saluberrimis sanè, atque utilissimis
„Constitutionibus referunt, cum lau-
„dis significatione commemoramus; at
„non eandem laudem attribuire pos-
„sumus ejusdem Præsidi Hermannò, qui
„stuprper postea ad Lutheranos defect,
„caque de causa fuit à Paulo III. per
„judicalem sententiam Coloniensi Ar-

chiepiscopatu extorbatas, uti narrat
Cardinalis Pallavicinus in *histor. Con-
cil. Tridentin. lib. 5. cap. 14. num. 2.*
& *3. lib. 7. cap. 1. n. 1. & 2. & lib. 9.*
cap. 13. n. 1.

II. Opus est etiam, ut Episcopus
sanctissima Concilii Tridentini decre-
ta, summorumque Pontificum Con-
stitutiones, sacrarum Urbis Congre-
gationum sanctiones, suorumque Præ-
decessorum statuta diligenter expen-
dat, cum ut eorum inhereat vesti-
giis, tum ut videat, an illa excita-
ta, iterumque inculcata, satis sint
ad compescendos abusus, quibus ob-
sistere exoptat; non enim necesse
est, ut in qualibet Synodo novæ
semper condantur leges, sed quan-
doquæ expedit antiquas tantum in-
staurare, earumque insistere observa-
tioni; quod, inter cæteros, fecisse
comperimus Joannem Episcopum Tre-
corensensem, in sua Synodo, quam ha-
buit anno 1423. relata in *sepius cit.*
Thesaur. nov. Anecd. Martene, &
Durand. tom. 4. col. 1129. ubi ait:
„Communi utilitati, & grato regimi-
„ni gregis nobis commissi intendere
„cupientes, nihil de novo præter u-
„num inferius descriptum ad præsens
„statutes; sed potius laudabilibus
„statutis Prædecessorum nostrorum, in-
„fra designatis, & per nos maturè
„advicatis inhaerentes, ipsa statuta di-
„ctorum Prædecessorum nostrorum, in-
„ferius per rubricas adnotata, & per
„nos ex multis aliis extracta, &
„alia, quæ de jure procedunt, lan-
„damus, & approbamus, ipsaque,
„juxta eorum formas, & tenores,
„voluimus, & præcipimus à sub-
„ditis nostris inviolabiliter observa-
„ri.” Ita cum nobis innotuisset,
complures abusus in Regno Poloniæ
infectos esse in usu Oratoriorum do-
mesticorum, ideoque, ad eos de meo
dio